

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 1914
Tarih : 10.04.2019

10/1059

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de tarımsal hasat zamanında, milyonlarca tarım işçisi yaşadığı ilden hasadın yapıldığı başka illere göç etmektedir. Bu hasat sürecinde göç eden ailelerin çoğu çadırlarda yaşamını sürdürmektedir. Bu göç yolculuğunda ve çadır yaşamında ailelere binlerce çocuk eşlik etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2012 raporuna göre Türkiye’de 6-18 yaş arasında ekonomik faaliyette bulunan 893.000 çocuğun %44’ü mevsimlik tarım işinde çalışmaktadır. Bu 393.000 çocuğun yarısı okula gitmeyip haftada 40 saatten fazla çalışmaktadır. Türkiye’nin de taraf olduğu uluslararası sözleşmelere göre çocukların eğitim, sağlık, ekonomik sömürüden korunma, uygun standartta yaşama ve oyun oynama gibi temel hakları ihlal edilmektedir. Bu nedenle Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm üretilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve İçtüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederim.

① Ömer ÖCALAN
Şanlıurfa Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Dünyada:

- 1,1 Milyar Tarım İşçisi
- 450 milyonu Mevsimlik Tarım İşçisi

Türkiye’de

- 6.5 milyon tarım işgücü ve yaklaşık yarısı Mevsimlik Tarım İşçisi
- Her iki mevsimlik işçiden biri doğdu andan itibaren mevsimlik tarım için seyahat ediyor
- 48 farklı ile mevsimlik tarım işgücü gidiyor
- Yaklaşık %60’ının geliri ulusal yoksulluk sınırının altında
- On kişiden biri nüfusa kayıtlı değil
- Yarısı Ergen Yaşta Anne Oluyor
- Anne ölümü riski on; bebek ölüm riski beş kat fazla
- Kız çocuklarının dörtte biri okul ile tanışmıyor

Yukarıda özetle ifade edilen Türkiye’deki Mevsimlik Tarım İşçiliği sorunu; temel olarak başta siyasal temelli bir sorun olmakla birlikte, ekonomik, sosyal ve sınıfsal bir sorun olarak çözülmeyi bekleyen temel sorunlardan birisi olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle 1990’lı yıllardan itibaren Kürtlerin yoğun yaşadığı illerinden Türkiye’nin batı ve kuzey bölgelerindeki büyükşehirlere ve yakın kentlere göç etmek zorunda kalan yoksul Kürtler tarım, inşaat ve hizmet sektörü için önemli bir hazır ucuz işgücü kaynağı olmuş, halen güvencesiz ve düşük ücretlerle çalıştırılmaktadırlar. Türkiye’de tarım işgücü 6-6,5 milyon insandan oluşmaktadır. Bunun oransal olarak yarıya yakın bir kısmı mevsimlik tarım işçisi olarak çalışmaktadır. İstatistiklere göre, her iki mevsimlik işçiden biri doğduğu andan itibaren mevsimlik tarım için seyahat etmekte ve ortalama 48 farklı kente mevsimlik tarım işgücü olarak gitmektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin yaklaşık yüzde 60’ı ulusal yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre sayıları 300 bin civarında gösterilen mevsimlik gezici tarım işçileri fiilen kayıt dışılar ve çocukları ile birlikte en az 1 milyonluk bir nüfusa tekabül ettiği tahmin edilmektedir.

Aileleriyle birlikte mevsimlik tarım işçiliği yapan çocuklarımız, sağlık, beslenme, barınma ve hijyen koşullarından uzak büyümekte; eğitim haklarını yitirmekte; bedensel ve ruhsal bakımdan büyük zararlar görmektedirler. ILO’nun “Çocuk işçiliğinin en kötü biçimi”

olarak tanımladığı bu çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması için devletin bir politika oluşturması şarttır. Mevsimlik tarım işçisi ailelerde çocuk işçiliği, emeğin en çok sömürüldüğü alan olarak hem söz konusu sorunları yaşamaları hem de eğitim hakkından mahrum bırakılmaları dolayısıyla en büyük mağduriyetin yaşandığı alandır. Tarımda çocuklara yönelik başlıca tehlikeler; güneşin altında veya soğuk rüzgârlı havalarda saatlerce çalışmak, yetersiz ve güvenli olmayan alet ve makineler, çalışılan tarladan gelen toz, aşırı sıcaklık değerlerine ve tehlikeli kimyasallara maruz kalma, kişisel koruyucu donanım olmaksızın çalışma, ağır yükler, tehlikeli hayvanlar, zehirli böcekler, yılanlar ve benzeridir. Türkiye açısından da çocuk işçiliğinin en sıkıntılı boyutlarından biri olan mevsimlik tarım işçiliğine dair gerekli önlemleri almak evrensel bir sorumluluk gereğidir.

Türkiye hukuk sistemi içerisinde mevsimlik tarım işçilerine yönelik özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Dolaylı/ikincil düzenlemeler ve içtihatlara bırakılan bu alanda mevsimlik tarım işçileri ulaşım, beslenme, barınma, eğitim ve sağlık alanlarında yaşadıkları sorunların yanı sıra, haftanın yedi günü, günde on iki saati aşan uzun çalışma süreleri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, ağır çalışma koşulları ve düşük ücretlerle, yetersiz yasal koruma altında, örgütsüz ve sömürüye açık şekilde çalıştırılmaktadırlar. Yıllardır tasarı halinde tutulan “Tarım İş Yasası’nın” tarım emekçilerinin hak ve özgürlüklerini koruyacak şekilde çıkartılmaması ve bu konuda uluslararası hukukun koruması altında olan kadın, çocuk ve işçi emeğinin sömürülmesi AKP iktidarının bir politik tercihidir.

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti, Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) 182 No’lu En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Acil Eylem Sözleşmesi’nin ve 138 No’lu Asgari Yaş Sözleşmesi’nin imzacısıdır. Türkiye, 2015 yılına kadar mevsimlik tarımda çocuk işçiliğini, çocuk işçiliğinin tamamen ortadan kaldırmayı Uluslararası Çalışma Örgütü’ne taahhüt etmiştir. Ancak geldiğimiz süreçte Türkiye’nin hedeflerini gerçekleştirmediği gibi Suriye savaşının tetiklediği insani krizle birlikte, 2012 yılından bu yana sayısı her geçen gün artan mülteci nüfus içerisinde de çocuk işçiliği ciddi boyutlara ulaşmış durumdadır. Türkiye’de yıllardır süregelen mevsimlik tarımda çocuk işçiliği sorunu, Suriyeli çocukların da tarımda çalışmaya başlamasıyla giderek derinleşmektedir. Hayata Destek Derneği’nin 2014 yılında 9 ilde çeşitli ürünlerde çalışan Mevsimlik Gezici

Tarım İşçileri konu alan saha çalışmasında elde edinilen veriler, “Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği 2014 Araştırma Raporu” kamuoyu ile paylaşılmıştır. Söz konusu rapora göre, mevsimlik tarım işçisi ailelerin %82’si ortalama 7 kişilik aileler olarak 16 metrekarelik çadırlarda, en temel ihtiyaçlarına erişimde zorluk çekerek ve sağlıksız koşullarda yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu zorlu koşulların derecesi çocuklar için kat be kat artmaktadır.

Raporda özetle göze çarpan temel sorunlar;

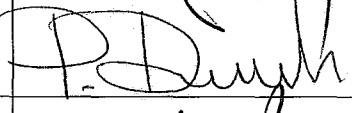
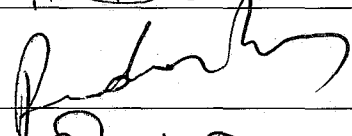
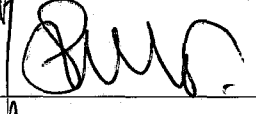
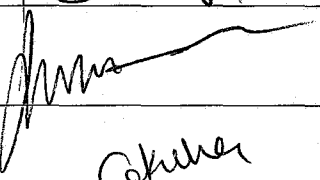
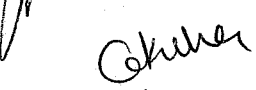
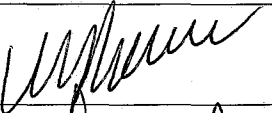
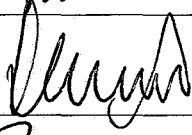
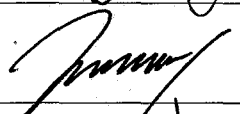
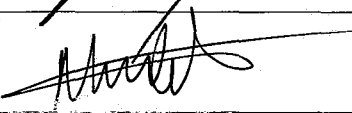
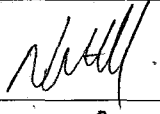
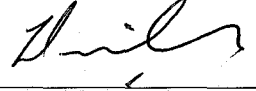
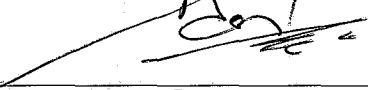
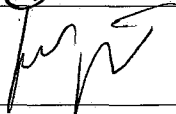
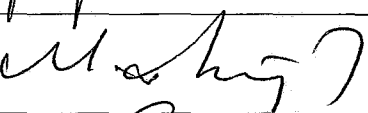
- Çocuk işçiler ve ailelerinin %68’i haftanın yedi günü, tatil yapmadan çalışmakta ve %24’ü ise haftanın beş veya altı günü çalışmaktadır.
- Çocuklar dâhil olmak üzere mevsimlik tarım işçilerinin %45’i 9 ila 11 saat arası çalışırken, diğer %45’lik kesim 11 saatten de fazla çalışmaktadır.
- Mevsimlik Tarım İşçilerinin %70’i günde 40 TL’nin altında yevmiye ile çalışmaktadır. Yaşlılar, kadınlar ve çocukların dâhil olduğu kesim günde 20 TL kadar düşük bir ücret alabiliyorken, Suriyeli mülteci aile ve çocuklar için bu miktar daha da düşük seviyelerde olduğu görülmektedir.
- Çocuk işçilerin ve ailelerinin %25’i yürüyerek, %50’si ise traktör kasalarında ve hayati risk barındıran koşullarda tarlalara yolculuk etmektedir.
- Mevsimlik tarım işçilerinin sadece %6’sı SGK’ya kayıtlıdır.
- Aileleri ile tarlada çalışan çocukların %50’si okulu tamamen terk etmişken, geri kalanlar ise okula düzensiz olarak devam etmektedir.
- Aileleri ile göçe çıkan ancak tarlada çalışmayan çocukların %23’ü okulu tamamen terk etmiş, %43’ü okula düzensiz olarak devam etmekte, özellikle kız çocuklarının tarlada çalışmanın yanı sıra toplanma alanlarındaki ev işleri ve kardeşlerinin bakımı gibi işlerden sorumlu oldukları gözlemlenmektedir.
- Çocuk işçilerin yaş oranları; 5 – 11 yaş arası %34, 12 – 15 yaş arası %78, 16 – 18 yaş arası ise %84,5’tir.
- 2013- 2016 yılları arasında tarım iş kolunda çalışırken 98 çocuk hayatını kaybetmiştir. Bu veriler, Çocuk İşçi Ölümünün daha doğrusu iş cinayetlerinin %51’inin tarım iş kolunda meydana geldiğine işaret etmektedir.

Bütün bu sorunlar ile birlikte Mevsimlik Tarım İşçisi olarak çalışan kadın ve çocukların düşük yevmiye ile çalıştırılması da eklenince söz konusu sorunun farklı boyutlarıyla ele

alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Türkiye, İLO ile imzalanan sözleşmeye rağmen çocuk işçiliğini sorununu çözememiştir. Ayrıca konu ile ilgili Başbakanlığın 2017/6 sayılı genelgesine rağmen ilgili kurumlar Mevsimlik Tarım İşçileri ile birlikte Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği ile ilgili yeterli önlemleri almadığı ve çözüm üretmedikleri bu konuda sorunların her geçen gün büyümesinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Son olarak Şanlıurfa'dan ailesi ile birlikte Antalya'nın Kumluca ilçesine gelip işçilik yapan 13 yaşındaki Berivan Karakeçili burada meydana gelen hortumun uçurduğu sacın başına isabet etmesiyle hayatını kaybetti.

Yukarıda kısaca ifade edilen Mevsimlik Tarımda Çocuk İşçiliği ile ilgili yaşanan sorunların tespiti ve çözüm ile birlikte tedbirlerinin belirlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması hayati önem taşımaktadır.

2

1	MAHMUT TOĞRUL	GAZİANTEP	
2	PERO DUNDAR	MARDİN	
3	RIDVAN TURAN	MERSİN	
4	ŞEVİN COŞKUN	MUŞ	
5	MENSUR IŞIK	MUŞ	
6	GÜLİSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT	MUŞ	
7	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	SIİRT	
8	SIDIK TAŞ	SIİRT	
9	NİMETULLAH ERDOĞMUŞ	ŞANLIURFA	
10	NUSRETTİN MAÇIN	ŞANLIURFA	
11			
12	AYŞE SÜRÜCÜ	ŞANLIURFA	
13	NURAN İMİR	ŞIRNAK	
14	HÜSEYİN KAÇMAZ	ŞIRNAK	
15	HASAN ÖZGÜNEŞ	ŞIRNAK	
16	ALİCAN ÖNLÜ	TUNCELİ	
17	MUAZZEZ ORHAN	VAN	
18	BEDİA ÖZGÖKÇE ERTAN	VAN	
19	MURAT SARISAÇ	VAN	
20	TAYİP TEMEL	VAN	